

PSYCHOLOGY

Paper III

मानसशास्त्र

प्रश्नपत्रिका III

Time Allowed : 2½ Hours]

[Maximum Marks : 200

*Instructions :—*This paper has **four (4)** Sections. Each Section has its own separate instructions regarding the length of the answer, the choice of questions and the marks assigned to each question to be answered. There are totally **19** questions to be answered. Maximum marks are **200**.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण चार (4) भाग आहेत. प्रत्येक भागात त्या भागाच्या स्वतंत्र सूचना दिल्या आहेत. त्यात उत्तराची अपेक्षित लांबी, प्रश्नाची निवड व प्रत्येक प्रश्नाला असलेल्या गुणांविषयी माहिती आहे. एकूण 19 प्रश्नांची उत्तरे देणे आवश्यक आहे. कमाल गुण 200 आहेत.

SECTION I

(भाग I)

*Instructions :—*In this section you have to attempt **2** (Q. No. 1 and Q. No. 2) questions of about **500** words each. Each question is assigned **20** marks.

सूचना :— ह्या भागामध्ये तुम्हाला प्रत्येकी 500 शब्दांत 2 (प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 2) प्रश्नांची उत्तरे लिहावयाची आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला 20 गुण आहेत.

1. Differentiate between the basic and the applied research in psychology. Explain the interplay between the two.
मानसशास्त्रातील मूलभूत आणि उपयोजित संशोधनातील फरक सांगा त्यातील आंतरक्रिया स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Plan an effective intervention programme for the prevention of suicides among school children due to academic stress.

शैक्षणिक ताणामुळे शालेय विद्यार्थ्यांच्या आत्महत्या रोखण्यासाठी एखाद्या प्रभावी योजनेचे अथवा कार्यक्रमाचे नियोजन करा.

SECTION II**(भाग II)**

Instructions :—There are **3 (three)** (Q. No. **3** to Q. No. **5**) questions to be answered, each in about **300** words. These questions are based on the electives. Select *one* elective out of five electives and answer **3 (three)** questions given below it. Each question is assigned **15** marks.

या भागात **3 (तीन)** (प्रश्न क्र. **3** ते प्रश्न क्र. **5**) प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **300** शब्दांत लिहावयाची आहेत. हे प्रश्न तुमच्या निवडीच्या पर्यायी विषयासंबंधी आहेत. त्या **पाच** पर्यायांपैकी कोणताही **एक** पर्यायी विषय निवडा व त्याखालील **3 (तीन)** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला **15** गुण आहेत.

Elective I

3. Describe power as a source of social influence with special reference to different types of power.
सत्तेच्या निरनिराळ्या प्रकारांचा विशेष संदर्भ घेऊन सामाजिक प्रभावाचा स्रोत या अर्थी सत्तेचे वर्णन करा.
4. How does observational learning theory explain learning of aggression ?
निरीक्षणात्मक अध्ययन सिद्धांत आक्रमकतेचे अध्ययन कसे स्पष्ट करते ?
5. Elaborate the concept of diffusion of responsibility and its influence on helping behaviour.
'जबाबदारीचे विकिरण आणि तिचा मदतीच्या वर्तनावर होणारा प्रभाव' ह्या संकल्पनेचा विस्तार करा.

Or

(किंवा)

Elective II

3. Explain in what way caregiving style influence attachment ?
संगोपनाच्या पद्धतीचा संबद्धतेवर कोणत्या प्रकारे परीणाम होतो ते स्पष्ट करा.
4. What are the factors that influence the development of self-identity in adolescence ?
कुमारावस्थेतील स्व ओळखीवर परीणाम करणारे घटक कोणते ?
5. What challenges and changes might people experience in career in middle adulthood ?
मध्यमवयीन प्रौढ व्यक्तीना त्यांच्या व्यवसायात कोणत्या आव्हानांचे व बदलांचे अनुभव येतात ?

Or
(किंवा)

Elective III

3. Discuss the various dimensions of school climate. Evaluate its relative effect upon academic achievement of students.
शाळेतील वातावरणाच्या विविध आयामांची चर्चा करा. त्यांच्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक संपादनावर होणाऱ्या परिणामांचे मूल्यांकन करा.
4. Discuss the correlates of teacher effectiveness. Support your answer citing relevant studies.
शिक्षकाच्या परिणामकारकतेच्या सहसंबंधकांची चर्चा करा. समर्पक अभ्यासांचा उल्लेख करून तुमच्या उत्तराची पुष्टी करा.
5. Critically examine the role of teachers in promoting counselling services in India.
समुपदेशनाच्या सेवांना भारतात चालना देण्यामध्ये शिक्षकांच्या भूमिकेचे सटीक परीक्षण करा.

Or
(किंवा)

Elective IV

3. Explain Fiedler's theory of leadership. State its revision.
फिड्लरच्या नेतृत्वविषयक उपपत्तीचे स्पष्टीकरण द्या. तिचे सुधारित रूप सांगा.
4. Compare the traditional and the modern methods of performance appraisal.
कार्य मूल्यमापनाच्या पारंपारिक आणि आधुनिक पद्धतींची तुलना करा.
5. Critically evaluate the role of time and motion studies in increasing work efficiency.
कार्यक्षमता वाढविण्याच्या दृष्टीने काल आणि गति अभ्यासाच्या भूमिकेचे सटीक परीक्षण करा.

Or
(किंवा)

Elective V

3. Discuss DSM-IV | DSM-IV-TR classification of mental disorders. Compare and contrast it with ICD-10 classification.
DSM-IV | DSM-IV-TR या मनोविकारांच्या वर्गीकरणाची चर्चा करा. ICD-10 वर्गीकरणाबरोबर त्याची तुलना करा.
4. Describe and evaluate behavioural and cognitive explanations of unipolar mood disorder.
एकदिशिय भावस्थिती मनोविकाराच्या वार्तनिक व बोधनात्मक स्पष्टीकरणांचे वर्णन करून मूल्यमापन करा.
5. Outline REBT approach to psychotherapy.
मानसोपचाराच्या REBT दृष्टीकोनाची रूपरेखा द्या.

SECTION IV

(भाग IV)

Instructions :—Below is a paragraph. Please read it carefully and answer the questions (Q. No. 15 to Q. No. 19) following it, each in about 30 words. Each question is assigned 5 (five) marks.

A researcher hypothesized that a given drug would adversely affect the rate of learning. He further expected that the temperature would moderate the effect of drug. He employed an appropriate design, varying drug dosage at two levels (placebo and 10 mg/kg body weight respectively) and temperature at three levels (14° Celsius, 28° Celsius and 42° Celsius respectively), and employing 10 subjects per cell. After an administration of the drug/placebo, a serial learning task was given to the subjects; each subject was required to learn a list of CVC trigrams with an average association value of 55. Between the administration of the drug/placebo and the beginning of the learning task, there was a time gap of half an hour. The number of trials required to learn the list was recorded for each subject. The data were analyzed by employing appropriate descriptive and inferential statistics. The mean number of trials required to learn the list was 20 and 14 for the group receiving placebo and the drug respectively, the difference being statistically significant at .01 level. Temperature was not found to moderate the effect of drug.

सूचना : खाली एक परिच्छेद दिला आहे. तो कृपया काळजीपूर्वक वाचा, व त्याखालील प्रश्नांची (प्र. क्र. 15 ते प्र. क्र. 19) प्रत्येकी साधारणपणे 30 शब्दांत उत्तरे लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला फक्त (5) गुण आहेत.

एक विशिष्ट औषधिद्रव्याचा अध्ययनगतीवर परिणाम होईल असा अभ्युपगम एका संशोधकाने केला. त्यासाठी एक योग्य आखणी वापरून त्यानुसार औषधिद्रव्य मात्रा दोन पातळ्यांवर व तापमान तीन पातळ्यांवर (14° सेल्सियस, 28° सेल्सियस आणि 42° सेल्सियस) बदलण्यात आला. प्रत्येक सेल मध्ये 10 प्रयुक्त घेतले. औषधिद्रव्य/कृतक गुटी दिल्यानंतर प्रत्येक प्रयुक्ताला क्रमिक अध्ययनाचे कार्य देण्यात आले. प्रत्येक प्रयुक्ताला सरासरी 55 साहचर्य मूल्य असलेल्या अक्षरत्रयींच्या यादीचे अध्ययन करावयाचे होते. औषधिद्रव्य/कृतक गुटी देणे व अध्ययन कार्य सुरु करणे यामध्ये अर्ध्या तासाचे अंतर होते. अध्ययन पूर्ण करण्यासाठी प्रत्येक प्रयुक्ताला लागलेल्या प्रयत्न संख्येची नोंद करण्यात आली. प्रदत्तांचे विश्लेषण योग्य वर्णनात्मक व अनुमानात्मक सांख्यिकी वापरून करण्यात आले. अध्ययन करण्यासाठी लागलेल्या प्रयत्नांचे मध्यमान 20 आणि 14 असे अनुक्रमे कृतक गुटिका व औषधिद्रव्य मिळालेल्या समूहांचे होते व हा फरक .01 पातळीवर लक्षणीय होता. औषधिद्रव्याच्या परिणामाचे नियमन तापमानाद्वारे झाले नाही.

15. Name the design and find the total number of subjects required in this work as per the design.

या संशोधनात वापरल्या गेलेल्या आखणीचे नाव व त्यासाठी आवश्यक असलेले एकूण प्रयुक्त किती ते सांगा.

16. Explain whether the researcher's hypothesis has been verified ?

संशोधकाच्या अभ्युपगमाची पडताळणी झाली काय ते स्पष्ट करा.

AUG - 13311/III

ROUGH WORK

AUG - 13311/III

ROUGH WORK